

famiae quam ea quae sunt in irascibili.

Ex his ergo jam planum est videre quae passio sit in irascibili, & quae in concupiscibili. Omnis enim passio de cuius intellectu est appetitus in bonum, vel conveniens simpliciter, est in concupiscibili, sicut amor, delectatio, & huiusmodi, & eorum opposita. Omnis autem passio de cuius intellectu est appetitus in bonum cum circumstantia difficultatis, est in irascibili: & huiusmodi sunt omnia illa quae important bonum, vel malum cum determinatione alicujus quantitatis, sicut ira, quae non ex qualibet laesione consurgit, sed ex ea quam potest aliquis vindicare, & tamen non habet in promptu vindictam. Timor etiam non est de quolibet malo, sed de malo cui non potest resisti, vel difficulter resistitur. Spes autem importat motum appetitus in aliquod bonum commensuratum appetenti: non enim est de bono tanto ad quod nullo modo possit perveniri; nec iterum de tam parvo quod pro nihilo habeatur; sed de eo quod est possibile haberi, & tamen est difficile ad habendum, propter quod dicitur arduum. Unde patet quod spes, secundum quod est passio, est in irascibili.

Ad primum ergo dicendum, quod difficile, vel arduum addit quamdam specialem rationem bonitatis, scilicet pretiositatem quamdam ex hoc ipso quod non de facili habetur, sicut dicitur omne rarum, carum.

Ad secundum dicendum, quod natura rationalis ex seipsa conferre habet, & discernere: unde bonum quod est ex seipso appetibile, vel quod indiget collatione, & discretionem ad hoc quod appetatur secundum naturam rationalis apprehensionis: appetitum rationalem movet: & ideo ex hoc non diversificatur appetitus rationalis, sed dicitur voluntas universaliter. Non sic autem est de appetitu sensitivo, ut patet ex dictis.

Ad tertium dicendum, quod in quantum spes est de difficili, & arduo, non delectat, sed magis affligit, cum ex hoc ipso sit distans; sed in quantum est de bono possibili acquiri, sic facit delectationem: quia sicut quod est in potentia, jam habet inchoationem sui esse; ita quod apprehenditur ut possibile adipisci, apprehenditur ut jam quodammodo praesens: & ideo spes delectationem facit: & haec delectatio non est in concupiscibili, sed in irascibili. Quaelibet enim potentia appetit sibi conveniens, & de eo delectatur, ut infra (dist. xxvii. quest. i. art. 2.) dicitur. Bonum autem arduum ex hoc ipso quod est possibile adipisci, est conveniens (2) irascibili: unde in ipsum tendit.

Ad quartum dicendum, quod objectum irascibilis est bonum difficile: quod autem habetur, jam non est difficile, sed tantum dum non habetur: & ideo non omnes passiones irascibilis sunt futuri, sicut timor, & spes.

Ad quintum dicendum, quod objectum irascibilis est bonum difficile, quod quandoque habet virtutem ex ordine ad aliud. Unde in actu, vel motu irascibilis est duplex terminus. Primus est proximus, secundum quod terminatur in objectum proprium, ut quando consequitur victoriam. Et quia proprium objectum irascibilis habet difficultatem, ideo non est delectabile alicui simpliciter, sed est delectabile ei secundum hanc viam, cuius actus est perfectus per hoc quod pertingit ad objectum proprium, quod jam consecutum est; sicut quando ali-

(2) Al. in irascibili: item ex ipso quod est conveniens in irascibili.

quis delectatur de hoc quod vincit, quamvis simpliciter sensibilem dolorem de vulneribus sustineat, & de fatigatione tristitiam habeat: & ideo haec delectatio non est concupiscibilis, sed est proprie irascibilis, sicut delectatio, quae est propria in actu videndi est propria ipsius visus. Secundus terminus est ultimus finis, in quem objectum proprium ordinatum est. Hoc autem est aliquid quod secundum seipsum est conveniens, & delectabile, sicut quod animal postquam vicit aliud animal, utitur ad libitum propria voluptate: & haec delectatio pertinet ad concupiscibilem. Irascibilis enim ad conservationem concupiscibilis ordinatur, ut scilicet propter difficultatem intervenientem delectatio conveniens non praetermittatur. Et ideo dicit Damascenus in II. Lib. de Fid. cap. xvi. quod ira est audax concupiscentiae vindex: & propter hoc etiam dicit Philosophus in VI. de animalibus, cap. xix. quod animalia pugnant ad invicem propter cibum, & propter coitum: quia circa has delectationes praecipue est concupiscibilis.

ARTICULUS III.

Utrum spes differat ab aliis passionibus, scilicet timore &c.

1. AD tertium sic proceditur. Videtur quod spes non differat ab aliis. Spes enim importat expectationem. Sed omnis motus appetitus videtur esse expectatio, quae nihil aliud dicit quam protensionem in aliquod bonum. Ergo spes non distinguitur ab aliis passionibus quae ad appetitum pertinent.

2. Praeterea. Expectatum bonum est objectum spei, quae est expectatio. Sed expectatum bonum concupiscentiam constituit, ut dicit Damascenus II. Lib. cap. xii. Ergo concupiscentia est idem quod spes.

3. Praeterea. Idem motus est a termino, & in terminum. Sed timor dicit motum appetitus a malo, spes autem dicit motum ejusdem in bonum. Ergo idem est timor, & spes.

4. Praeterea. Sicut se habet album, & nigrum ad visum; ita se habet bonum, & malum ad appetitum. Sed album, & nigrum non diversificant neque potentiam visivam, neque passiones ejus. Ergo nec bonum, & malum diversificant passiones appetitus; & ita timor, & spes non sunt diversae passiones, quamvis sint de bono, & malo.

5. Praeterea. Spes, ut dictum est (arr. praec. in corp.) dicit protensionem appetitus in aliquod arduum. Sed hoc idem invenitur in audacia, confidentia, sive fiducia, & ira. Ergo omnia ista sunt idem quod spes.

Sed contra. Quorum definitiones sunt diversae, & ipsa differunt. Sed definitio spei non convenit aliis passionibus. Ergo & spes ab aliis passionibus distinguitur.

Praeterea. Quaecumque sunt idem, unum non potest esse sine altero. Sed spes potest esse sine aliis. Ergo spes ab aliis differt.

Praeterea. Motus differunt penes terminos. Sed non est idem terminus, seu objectum spei, & aliarum passionum: quia speratum bonum est objectum spei; non autem, per se loquendo, aliarum passionum. Ergo spes differt ab aliis passionibus.

SO-

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod passiones animae de quibus loquimur, primo distinguuntur ex hoc quod quaedam important bonum, & malum absolute; & haec pertinent ad concupiscibilem: quaedam vero important aliquam mensuram boni, vel mali, ut ex praedictis patet; & haec pertinent ad irascibilem. Passionum ergo in concupiscibili existentium quaedam important habitudinem concupiscibilis ad suum objectum; quaedam vero motum ipsius respectu objecti; quaedam vero impressionem relictam in ipsa ex praesentia objecti. Cum autem objectum appetitus sit bonum, vel malum; quodlibet istorum per haec duo dividitur. Amor enim importat habitudinem concupiscibilis ad bonum; odium vero ad malum: quia amor amatum ponit connaturale, & quasi unum amanti; cuius contrarium facit odium. Et quia haec habitudo perficitur ex praesentia objecti, ideo amor secundum perfectam sui rationem est habitus, ut dicit Augustinus (conc. viii. super Psal. cxviii.) Motus autem concupiscibilis in bonum, dicitur desiderium; in malum autem est innominatus, sed dicitur fuga. Impressio vero relicta in concupiscibili ex praesentia boni, dicitur delectatio, vel gaudium; sed praesentia mali dicitur tristitia, vel dolor. Qualiter autem tristitia, & dolor differant, supra dist. xv. dictum est. Eodem etiam modo differunt delectatio sensibilis, & gaudium. Lætitia autem dicit effectum gaudii in dilatatione cordis: unde dicitur lætitia, quasi lætitia: exultatio autem effectum ipsius in signis exterioribus; in quantum gaudium interius ad exteriora prorumpens, quodammodo exilit. Quia autem irascibilis propter concupiscibilem est animalibus data, ut non deficiat in suo actu; ideo passiones irascibilis ex passionibus concupiscibilis originem habent. Adjuvat autem concupiscibilem irascibilis, & in bono, & malo. In bono quidem, ut delectabile concupiscibili conveniens non obstante difficultate prosequatur; in malo autem, ut nocivum difficile repellat. Passio ergo irascibilis vel oritur ex passione concupiscibilis, quam facit apprehensio appetibilis, vel quam facit praesentia ipsius. Si primo modo, vel respectu boni; & hoc vel possibilis consequi, in quod tendendum est, & sic est spes; vel non possibilis, quod dimitendum est, & sic est desperatio: aut respectu mali, & hoc vel possibilis repellere, cui resistendum est, & sic est audacia; vel non possibilis repellere, quod fugiendum est, & sic est timor. Si autem ex praesentia appetibilis, hoc non potest esse respectu boni: quia ex quo concupiscibilis suo delectabili fruitur, non indiget irascibili, quia non habet difficultatem in illo; sed est respectu mali, quod repellendum est, & difficultatem habens; & sic causatur ira, si est possibile repellere: alias passio in concupiscibili sistit. Et ideo ira non habet passionem contrariam, neque secundum contrarietatem boni, vel mali; sicut gaudium, & tristitia, quae contrarietas est propria passionum concupiscibilis, (3) neque secundum contrarietatem possibilis, & non possibilis, sicut spes, & desperatio, quae contrarietas est propria passionum irascibilis. Sciendum tamen, quod ira causatur non solum ex re inconvenienti praesente, sicut cum quis irascitur de vulnere, sed etiam ex inconvenienti-

(3) Al. vel secundum. (4) Nicolai semper acedia. (5) Al. athos; & ad marginem (Athos) est mons Thraciae. (6) Al. assueta.

ti aliquando praesente, sicut cum quis irascitur ex injuriis illatis, & etiam ex apprehensione habitus inconvenientis: & ideo ira causatur ex dolore quantum ad primum, & ex tristitia, ut dicit Damascenus (de Fide lib. II. cap. xvi.) quantum ad secundum. Sic ergo passiones animae per essentiales differentias dividuntur. Inveniuntur etiam diversificari nomina passionum per differentias accidentales: quae quidem accidunt vel ipsi passioni, ut intensio ejus; vel ex objecto. Si primo modo, sic concupiscentia accit intensionem desiderii; zelus intensionem amoris, non patiens consortium in amato; abominatio intensionem odii; exultatio intensionem gaudii, ut in signo exteriori prorumpat generaliter; & similiter hilaritas quantum ad signum quod ostenditur in facie, & jucunditas quantum ad signa quae ostenduntur etiam in actibus; (4) accidia autem intensionem tristitiae, in tantum ut immobiliter hominem, actionem retardans: unde dicitur a Damasceno, quod est tristitia aggravans, id est immobilitans, vel (5) achos, in quantum prohibet locutionem: quia, ut dicit Damascenus, est vocem auferens: praesumptio autem intensionem spei; audacia autem excessum confidentiae in aggrediendo terribilia; furor autem intensionem irae. Cum autem objectum proprium, & per se istarum passionum sit bonum, vel malum apparet; ea quae accidentaliter se habent ad haec, faciunt accidentalem differentiam in passionibus ex parte objecti; sicut tristitia quae est de malo quod est apparet malum tristanti; hoc autem accidit esse bonum, vel malum alteri. Si ergo tristitia sit de malo quod est malum alteri, & per hoc apprehenditur malum ipsi tristanti, sic est misericordia. Si autem sit bonum alteri, & per hoc apprehenditur ut malum proprium, sic est invidia, quae est tristitia de prosperitate bonorum, vel nemesis, quae est tristitia de prosperitate malorum, ut dicitur II. Ethic. cap. vi. Similiter etiam timor distinguitur: quia malo difficili superanti facultatem timentis accit aliquid dupliciter, vel ex parte ipsius mali, vel ex parte timentis. Primo modo accit sibi turpitudine; & hoc vel in se, & sic est verecundia, quae est de turpi actu; vel in opinione, & sic est erubescencia, quae est timor de convicio, ut dicit Damascenus, Lib. II. de Fide cap. xv. vel verecundia de turpitudine culpae, erubescencia de turpitudine poenae. Ex parte autem timentis sumuntur accidentales differentiae timoris hoc modo: quia terribile vel excedit facultatem timentis in agendo, & sic est segnitudo, vel ignavia, quae est timor futurae operationis, ut dicit Damascenus, ubi sup. vel in cognoscendo, & hoc tripliciter: vel propter cognoscibilis altitudinem, & sic est admiratio, quae est timor ex magna imaginatione, vel propter ejus consuetudinem, & sic est stupor, qui est timor ex (6) inassueta imaginatione, vel propter incertitudinem, & sic est agonia, quae est timor infortunii; & hoc idem dicitur irrepidatio, vel dubitatio. Sic ergo patet quomodo spes ab aliis passionibus differat, & quomodo etiam omnes aliae passiones ab invicem distinguantur.

Ad primum ergo dicendum, quod, sicut supra dictum est, art. i. huius quest. ad i. & 3. expectare importat protensionem appetitus in aliquod cum quiete privante fugam, vel recessum. Haec autem quietes contingit ex difficultate ejus in quod motus appetitus tendit, sed non in promptu est ut habeatur;

(6) Al. assueta.

quod enim in promptu est sine mora acquiritur. Et quia bonum cum difficultate, proprie est objectum irascibilis, ideo expectare proprie ad irascibilem pertinet tendentem in aliquod bonum. Habet autem se ad spem sicut commune ad proprium, in quantum spes addit certitudinem circa expectationem.

Ad secundum ergo dicendum, quod Damascenus loquitur large: accipit enim expectatum bonum pro bono quod nondum habetur, quod quidem commune est concupiscentiæ, & spei.

Ad tertium dicendum, quod motus à termino, & in terminum quandoque sunt contrarii, quandoque idem, quandoque disparati. Si enim termini à quo, & ad quem sunt contrarii; sic motus est contrarius, sicut à nigredine in albedinem. Si autem sit idem terminus à quo, & in quem; sic motus sunt idem, sicut motus ab albedine in albedinem. Si autem sint diversi, non contrarii; sic motus sunt diversi disparati, sicut motus ab albedine ad calorem. His modis ultimis spes, & timor se habent: quia contrarietas quæ attenditur in irascibili, est secundum facile, & difficile, sive possibile, & impossibile; non autem circa bonum, & malum, quia circa hoc est concupiscibilis. Unde si consideretur propria ratio objecti irascibilis, sic timor contrariatur spei: quia timor est à difficili, ad quod est spes. Si autem consideretur ratio difficilis, sic sunt disparata: quia timor à difficili est in genere malorum, spes autem à difficili in genere bonorum.

Ad quartum dicendum, quod passiones cognitivarum virtutum sunt à rebus secundum esse spirituale. Et quia secundum hoc esse non habent (7) contraria contrarietatem, ideo non causantur contrariæ passiones ex contrariis in potentiis cognitivis. Sed passiones appetitivæ sunt ex rebus secundum suum esse naturale: quia appetitus est de bono, & malo, quæ sunt in rebus, ut dicit Philosophus in VI. Metaph. text. viii. & ideo cum secundum esse naturale contrarietatem habeant, contrarias passiones causant.

Ad quintum dicendum, quod cum arduum, sive difficile sit proprium objectum irascibilis, differentiæ facientes oppositiones in passionibus irascibilis sunt difficile facultatem superans, vel non superans; & utrumque est vel bonum, vel malum. Fiducia ergo, seu confidentia, importat motum irascibilis in id quod æstimatur in facultatem non excedens: quod quidem specialiter circa bona importat spes, circa mala autem audacia, nisi quod audacia excessum importat quandoque, unde in malum quandoque accipitur. Motus autem appetitus in id quod æstimatur ut superans facultatem sive in bonum, sive in malum, est diffidentia. In bonum autem specialiter est desperatio, in malum autem timor. Ira autem est passio composita ex audacia, vel dolore, & spe, ut ex dictis patere potest.

ARTICULUS IV.

Utum spes sit principalis passio, vel amor, vel desiderium, vel audacia, vel pœnitentia.

1. Ad quartum sic proceditur. Videtur quod spes non sit principalis passio. Amor enim vehementius affectionem immutat quam spes: unde hominem extra se facit, ut dicit Dionysius iv. cap. de div. Nom. Sed amor non ponitur una de

(7) Nicolai omittit contraria.

principalibus passionibus. Ergo neque spes.

2. Præterea. Concupiscere est de futuro bono, sicut & spes. Sed concupiscentia, vel desiderium, non ponitur passio principalis. Ergo nec spes.

3. Præterea. Denominatio semper fit à principali. Sed irascibilis denominatur ab ira. Ergo est principalior spe, quæ est in irascibili.

4. Præterea. Objectum irascibilis est difficile, & arduum. Sed audacia tendit in arduum magis quam spes, vel non minus. Ergo audacia est magis principalis quam spes.

5. Præterea. Sicut spes est de futuro, ita pœnitentia est de præterito. Sed præteritum est certius quam futurum. Cum ergo pœnitentia non ponatur principalis passio, nec spes principalis passio debet poni.

Sed contra est quod Boetius in Lib. de Consolat. I. metr. vi. dicit:

Gaudia pelle, pelle timorem;

Spemque fugato, nec dolor adsit.

& ita spes connumeratur aliis principalibus passionibus.

Præterea. Spes opponitur quodammodo timori. Sed timor est principalis. Ergo & spes.

Præterea. Passio quæ est in concupiscibili de bono, est principalis, sicut gaudium. Ergo eadem ratione passio quæ est de bono in irascibili, est principalis. Hæc autem est spes. Ergo spes est principalis passio.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod principalitas passionum in duobus consistit: quorum unum est ex parte objecti, ut scilicet passio sequatur secundum rationem, & aptitudinem objecti, scilicet ut bonum prosequatur, & malum fugiat; secundum est ex parte ipsius passionis, ut scilicet motus ille perfectus sit quantum possibile est secundum genus illud. Et ideo in concupiscibili sunt duæ principales passiones tantum, scilicet gaudium, & tristitia: quia motus concupiscibilis terminatur in ipsa re conjuncta, quæ facit gaudium, & tristitiam: & iterum bonum de sua ratione natum est facere gaudium, in quantum est conveniens, & tristitiam, in quantum nocivum est. In irascibili etiam sunt tantum duæ, scilicet timor, & spes: quia in his perficitur motus irascibilis quantum est possibile in genere illo: unde non important motum perfectum simpliciter, sed in quantum possibile est in genere irascibilis: quia motus irascibilis, in quantum hujusmodi, non perficitur ad præsens, ut prius dictum est, art. præc. sicut concupiscibilis; sed perficitur in certitudine inclinationis respectu sui objecti. Unde timor, & spes habent quamdam certam inclinationem ad objectum suum: timor ad non posse fugere malum, spes ad posse consequi bonum: unde confidentia non dicitur principalis passio, quæ habeat certitudinem, nec importat. Similiter etiam timor consequitur ex malo, in quantum est malum, quia de natura sui habet ut fugiatur; spes autem ex ratione boni, in quantum est bonum, quia de natura sui habet ut expectetur: & ideo consuevit numerus principalium passionum hoc modo accipi. Quia aut sunt de præsentibus, in quo perficitur motus concupiscibilis, aut de futuro, in quo consistit motus irascibilis, in quantum est de difficili. Si primo modo, aut de bono, & sic est gaudium; aut de malo; & sic est tristitia. Si secundo

modo, aut de bono, & sic est spes; aut de malo, & sic est timor.

modo, aut de bono, & sic est spes; aut de malo, & sic est timor.

Ad primum ergo dicendum, quod amor non dicit terminum in motu concupiscibilis, cum non sequatur ex conjunctione rei, sicut delectatio, vel gaudium.

Ad secundum dicendum, quod motus concupiscibilis potest ulterius terminari quantum ad futurum; & ideo concupiscentia, & desiderium non sunt passiones principales: motus autem irascibilis non; & ideo in futuro terminatur: & propter hoc spes, & timor sunt principales passiones.

Ad tertium dicendum, quod potentia in qua est spes, denominatur ab ira, quia est ultimum in passionibus ejus; denominatio autem consuevit fieri ab his quæ sunt ultima in re. Non tamen est principalis, quia habet motum in nocivum, non quidem fugiendum, quod est de ratione mali, & nocivi, sed agrediendum.

Ad quartum similiter dicendum est de audacia, quod timor qui fugam importat, consequitur ex ratione mali, quod de se est fugibile, non autem aggressibile, quod audacia facit: & ideo non est principalis passio.

Ad quintum dicendum, quod pœnitentia continetur sub tristitia. Unde sciendum est, quod omnes prædictæ passiones ad has principales passiones reducuntur vel sicut species ad genus, sicut admiratio ad timorem; vel sicut imperfectum ad perfectum, sicut concupiscentia ad gaudium; vel sicut effectus ad causam, & participans ad participatum, sicut audacia, & ira ad spem: quia spes tendit in bonum arduum, quod de se est tale ut in illud debeat tendi; audacia autem, & ira tendunt in arduum nocivum repellendum; quod quidem non est tale ut in ipsum tendi debeat, sed magis ut fugiatur; tendunt tamen in ipsum, in quantum participat aliquid de ratione boni, quod est victoria ipsius: & ideo etiam spes participatur quodammodo in audacia, & ira, sicut quod est per se, in eo quod est per accidens.

ARTICULUS V.

Utum spes possit esse in parte intellectiva.

1. Ad quintum sic proceditur. Videtur quod spes non possit esse in parte intellectiva. Quia passiones sunt tantum in parte sensitiva, ut dicit Philosophus VII. Physic. text. xx. Sed spes est passio. Ergo est in parte sensitiva.

2. Præterea. Ea quæ sunt in parte intellectiva, sunt ipsius animæ secundum se, sine hoc quod communicat corpori. Spes vero non est ipsius animæ secundum se, sed cum conjunctione corporis, eadem ratione qua gaudium, & amor, ut dicitur in I. de anima, text. xiv. Ergo spes non est in parte intellectiva.

3. Præterea. Subjectum spei est irascibilis. Sed irascibilis non est in parte intellectiva, sed in sensitiva, quæ animus dicitur in III. de Anima, text. xli. Cum ergo passio non excedat subjectum suum, nec spes erit in rationali.

4. Præterea. Sicut dicit Philosophus in Lib. de Memor. cap. i. memoria non est in parte intellectiva: quia concernit determinatam temporis differentiam, scilicet præteritum. Sed sicut memoria concernit præteritum, ita spes concernit futurum. Ergo spes non potest esse in parte intellectiva.

5. Præterea. In parte intellectiva non sunt contra-

In III. Sent. Tom. III.

riæ passiones; quia delectationi quæ est secundum intellectum, nihil est contrarium, ut dicit Philosophus I. Topic. cap. xii. Cum ergo spes sit passio contrarietatem habens ad timorem, & desperationem, videtur quod non possit esse in parte intellectiva.

Sed contra. Quidquid invenitur communiter in Deo, & in nobis de operibus animæ, ad partem intellectivam pertinet, quæ solum est immaterialis, & in hoc Deo similis. Sed delectatio convenit non solum nobis, sed etiam Deo, ut dicitur in VII. Ethic. cap. xiv. quia ipse simplici operatione gaudet. Ergo delectatio est in nobis etiam in parte intellectiva; & ita eadem ratione spes, quæ est de delectatione futura.

Præterea. Quidquid permanet in nobis post separationem animæ à corpore, hoc ad partem intellectivam pertinet, quæ sola est separabilis, secundum Philosophum II. de Anim. text. xxi. Sed spes est hujusmodi: quia erat in illis patribus qui in limbo erant, ut dicitur in littera. Ergo spes est in parte intellectiva.

Præterea. Ad quamcumque potentiam pertinet objectum passionis, & passio. Sed objectum spei est arduum bonum, quod etiam ad intellectivam partem pertinere potest. Ergo spes potest esse in parte intellectiva.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum, quod operationes sensitivæ sunt nobis magis notæ quam operationes partis intellectivæ: quia cognitio nostra incipit à sensu, & terminatur ad intellectum. Et quia ex notioribus minus nota cognoscuntur, nomina autem ad innotescendum rebus imponuntur: ideo nomina operationum sensitivæ partis transferuntur ad operationes intellectivæ partis, & ulterius ex humanis in divina. Et hoc patet in apprehensivis operationibus: quia illud quod certitudinaliter quasi præsens tenemus per intellectum, dicimus sentire, vel videre; & imaginari dicimus, cum quidditatem rei intellectu concipimus, & sic de aliis; quamvis ista diversimode intelligantur, cum dicuntur de apprehensione sensitiva, quæ apprehendit materialiter, & in particulari, & de intellectiva, quæ apprehendit immaterialiter, & in universalis. Et ideo etiam imponitur nomen intellectivæ operationi, per quod discernitur à sensitiva, sicut intelligere, & scire, & hujusmodi. Similiter nomina operationum appetitivæ sensitivæ partis transferuntur in operationes appetitivæ intellectivæ partis: tamen in sensitiva parte sunt per modum materialis passionis, in parte autem intellectiva per modum simplicis actus non materialiter: & ideo etiam aliqua nomina imponuntur appetitui intellectivo, quæ ipsum distinguunt ab aliis, sicut velle, eligere, & hujusmodi. Sic ergo spes in parte sensitiva nominat quamdam passionem materialem, sed in parte intellectiva simplicem operationem voluntatis immaterialiter tendentis in aliquod arduum.

Ad primum ergo dicendum, quod spes, secundum quod est in appetitu rationali, scilicet voluntate, non est passio proprie loquendo, ut patet ex his quæ dicta sunt xv. dist. quæst. 11. art. 1. in corpore.

Ad secundum dicendum, quod Philosophus loquitur ibi de istis secundum quod sunt passiones sensitivæ partis, ita & indigent corpore materialiter; vel secundum quod sunt in parte intellectiva, quæ indiget corpore, in quantum accipit à sensibus, vel à sensitivis potentiis, quantum ad statum viæ.

Ad tertium dicendum, quod quidam distinguunt

Oo

iras-